

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

București, Piața Valter Mărcineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: support@cncd.org.ro

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA nr. 319
din 04.06.2014

Dosar nr: 21/2014

Petiția nr: 223/15.01.2014

Petent: M.M.

Reclamat: N.R., primarul municipiului Timișoara

Obiect: afirmații care încalcă dreptul la demnitate al persoanelor de etnie romă

I. Numele, domiciliul și sediul părților

I. 1. Numele și domiciliul procedural al petentului

1.1.1. M.M.

I. 2. Numele și domiciliul procedural al reclamatului

1.2.1. N.R., primarul municipiului Timișoara

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Petentul consideră discriminatorie postarea la data de 12.01.2014 a unui text sugerând că romii nu își plătesc taxele și impozitele.

III. Citarea părților

3.1. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicat (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Părțile au fost citate (filele 6-7 din dosar) pentru data de 20.02.2014 la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare C.N.C.D.).

3.3. La audierea din 20.02.2014 părțile nu s-au prezentat.

3.4. Petentului i s-a comunicat punctul de vedere al reclamatului prin **Adresa nr. 1279/24.02.2014** (fila 11 din dosar).

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentului

4.1.1. Petentul, prin petiția înregistrată la C.N.C.D. cu **nr. 223/15.01.2014**, (filele 1-3 din dosar) arată că reclamatul a postat la data de 12.01.2014 următorul text pe **Facebook**: „*Tocmai am văzut pe un post național de televiziune un reportaj privind manifestările epatatoare ale țiganilor. Se spunea, în reportaj — în opinia mea: pe bună dreptate — că noțiunile cele mai dragi țiganilor sunt cele de »mare« și »mult«. Asta în timp ce în background, se auzea un cântec în care se spunea că »țigani s-au modernizat«. Ei bine, după ce le-am cerut țiganilor să arate că »s-au modernizat« înlăturându-și turnulețele și alte elemente kitschoase de pe clădiri — e adevărat, fără succes până acum, dar eu încă aștept ca cineva să spargă ghița! —, le fac acum propunerea ca în loc să arate câți dinți din aur au, câți galbeni, câți cocoșei, câte ghiuluri, ce mașini, etc., etc., să se laude prezentând în fotocopie adevărul cu sumele plătite ca taxe și impozite, mărită proporțional cu valoarea acestora. Eu le promit că adevărul în original le va fi eliberat cu maximă celeritate. Sper că sunteți de acord cu mine că așa ceva chiar ar fi o dovadă de »modernizare«! Dacă agreeți ideea, clicuiți »Like«. Altfel, postați textul »Dislike«.*” Arată că termenul de „țigan” se folosește în mod peiorativ, în legătură cu fenomenul de evaziune fiscală. Solicită sancționarea reclamatului.

Depune înscrisuri în anexă (filele 4-5 din dosar).

4.2. Susținerile reclamatului

4.2.1. Reclamatul, prin adresa înregistrată la C.N.C.D. cu **nr. 1215/20.02.2014** (filele 8-10 din dosar) a arătat următoarele aspecte relevante soluționării cauzei:

- fapta prezentată în petiție nu se încadrează la art. 2 al **O.G. nr. 137/2000**;
- cuvântul „țigan” se regăsește în **Dicționarul explicativ al limbii române**;
- prin mesaj a făcut un îndemn la adresa țiganilor superînstăriți să facă dovada faptului că au plătit taxe și impozite datorate la bugetul local;
- la data de 13.01.2014 a postat un mesaj împotriva comentariilor rasiste.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. Colegiul director constată că reclamatul a postat la data de 12.01.2014 următorul text pe **Facebook**: „*Tocmai am văzut pe un post național de televiziune un reportaj privind manifestările epatatoare ale țiganilor. Se spunea,*

în reportaj — în opinia mea: pe bună dreptate — că noțiunile cele mai dragi țiganilor sunt cele de »mare« și »mult«. Asta în timp ce în background, se auzea un cântec în care se spunea că »țigani s-au modernizat«. Ei bine, după ce le-am cerut țiganilor să arate că »s-au modernizat« înlăturându-și turnulețele și alte elemente kitschoase de pe clădiri — e adevărat, fără succes până acum, dar eu încă aștept ca cineva să spargă ghiața! —, le fac acum propunerea ca în loc să arate câți dinți din aur au, câți galbeni, câți cocoșei, câte ghiuluri, ce mașini, etc., etc., să se laude prezentând în fotocopie adeverința cu sumele plătite ca taxe și impozite, mărită proporțional cu valoarea acestora. Eu le promit că adeverința în original le va fi eliberată cu maximă celeritate. Sper că sunteți de acord cu mine că așa ceva chiar ar fi o dovadă de »modernizare«! Dacă agreeți ideea, clicuiți »Like«. Altfel, postați textul »Dislike«.” La această postare au început să apară texte considerate inclusiv de reclamat ca fiind rasiste, astfel la data de 13.01.2014 reclamatul a solicitat să nu se abordeze problema din punct de vedere rasist.

5.2. Petentul nu a arătat dacă el însuși se consideră discriminat, aparținând comunității rome. Colegiul director reține dosarul din oficiu și se pronunță asupra obiectului dosarului, conform art. 19 alin. 2 al O.G. nr. 137/2000, care prevede: „*Consiliul își exercită competențele la sesizarea unei persoane fizice sau juridice ori din oficiu.*”

5.3. **O.G. nr. 137/2000** art. 2 alin. 1 prevede: „*Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.*”

5.4. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

5.5. În conformitate cu jurisprudența CEDO în domeniu, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă „*trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă*”. CEDO a apreciat prin jurisprudența sa, că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoage sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate (ex.: **Fredin împotriva Suediei**, 18 februarie 1991; **Hoffman împotriva Austriei**, 23 iunie 1993, **Spadea și Scalabrino împotriva**

Italiai, 28 septembrie 1995, **Stubbings și alții împotriva Regatului Unit**, 22 octombrie 1996).

5.6. Colegiul director constată că reclamatul a făcut referiri exclusiv la romi, solicitând ca ei să probeze în public plata taxelor și impozitelor.

5.7. În consecință fapta de diferențiere există.

5.8. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu. Se poate invoca orice criteriu (**O.G. nr. 137/2000**, art. 2 alin. 1: [...] „pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu” [...]; **Protocolul adițional nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului** (în continuare **Protocolul nr. 12**), art. 1 alin. 1: [...] „fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație”), iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

5.9. Colegiul director constată că afirmațiile menționează în mod clar că se referă la „țigani”. Astfel se reține existența criteriului apartenenței etnice.

5.10. O faptă poate fi considerată discriminatorie dacă atinge un drept, oricare dintre cele garantate de tratate internaționale ratificate de România sau cele prevăzute de legislația națională (**O.G. nr. 137/2000**, art. 1 alin. 2: „Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt garantate în special în exercitarea următoarelor drepturi: [...]”, art. 2 alin. 1: [...] „restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege [...]”; **Protocolul nr. 12**, art. 1 alin. 1: „Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege [...]”).

5.11. Dreptul restrâns este dreptul la demnitate, garantat de **Constituția României**.

5.12. În concluzie, sunt incidente prevederile art. 2 alin. 1 a **O.G. nr. 137/2000**, republicată. Textul publicat de reclamat pe **Facebook** la data de 12.01.2014, prin modul în care formulează, reprezintă discriminare directă, întrucât se creează o deosebire pe bază de apartenență etnică, care are ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

5.13. Colegiul director arată că sunt incidente și prevederile art. 15 ale **O.G. nr. 137/2000**, care stabilesc următoarele: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

5.14. Articolul, prin descrierea comunității de romi (bogați, cu prost gust și care nu plătesc taxe și impozite) reprezintă un comportament manifestat în public care vizează crearea unei atmosfere de intimidare, ostilă, îndreptată împotriva persoanelor aparținând comunității de romi.

5.15. Având în vedere obiectul cauzei, este nevoie de analiza limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate.

5.16. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: *„Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”* Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: *„comportă îndatoriri și responsabilități”*. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: *„Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”*

5.17. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

5.19. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminatoriu, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

5.19. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

5.20. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

5.21. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care

- nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20

- septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58);
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42)
- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **OHENSBERGER împotriva AUSTRIEI**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **IVANOV împotriva RUSIEI**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; **INCAL**

împotriva TURCIEI, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/iii; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/ii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 53; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 53; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr 28496/95, 7 februarie 2002, § 71; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 29-30; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38);

- l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporțională cu

- scopul legitim urmărit (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE ÎMPOTRIVA AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);
- m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**CASTELLS ÎMPOTRIVA SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **WINGROVE ÎMPOTRIVA REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **INCAL ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **GERGER ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK ȘI ÖZDEMİR ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 60; **SÜREK ÎMPOTRIVA TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 61; **SÜREK ÎMPOTRIVA TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; **OKÇUOĞLU ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 46; **ERDOĞDU ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 62; **ŞENER ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 40; **İBRAHİM AKSOY ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 52; **E.K. ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 70; **KARKIN ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 28);
- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS ÎMPOTRIVA SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46);
- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53)
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații

- și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **DE HAES și GIJSELS împotriva BELGIEI**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 59; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 55; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 44; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 41);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);
- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

5.22. În luarea deciziei Colegiul director a ținut cont și de art. 30 al **Constituției României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

5.23. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl

constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

5.24. Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, astfel în mod obligatoriu trebuie evitate afirmațiile care în mod gratuit ofensează alții fără a contribui la o dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (pct. 5.21., lit. c) — afirmațiile privind caracterul infracțional al unei comunități nu contribuie la o dezbatere publică reală;

- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii care atacă demnitatea umană (pct. 5.21., lit. f);

- libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare, însă nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind respectarea reputației și drepturilor altora (pct. 5.21., lit. p).

5.25. Prin urmare afirmațiile reclamatului, care fac obiectul petiției, nu sunt protejate de art. 10 al **Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

5.26. Trebuie reținut totodată și faptul că articolul în cauză nu prezintă situații concrete care să arate concret fapte legate de anumite persoane („XY nu a plătit taxe și impozite”), formulează general, referindu-se la un întreg grup etnic.

5.27. Art. 26 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000** prevede: „Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.”

5.28. Colegiul director decide aplicarea amenzii în valoare de 2.000 lei, având în vedere următoarele:

a) discriminarea a vizat o comunitate;

b) prin **O.U.G. nr. 19/2013** amenzile contravenționale au devenit mai mari, în motivare arătându-se că a fost nevoie de modificarea de urgență a **O.G. nr. 137/2000** „având în vedere:

- depășirea datei-limită pentru transpunerea corectă și completă în legislația națională din România a Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, și a Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;
 - scrisoarea Comisiei Europene de punere în întârziere a autorităților române [nr. C (2012) 3996 final], emisă la 22 iunie 2012 în Cauza 2012/2099, pentru neîndeplinirea obligației de stat membru al Uniunii Europene de transpunere corectă și completă a Directivei 2000/43/CE;
 - scrisoarea de răspuns nr. 3.092/LO din 22.08.2012, prin care România s-a angajat să soluționeze aspectele sesizate de Comisia Europeană »până la jumătatea anului 2013«;
 - faptul că prin promulgarea la data de 21 martie 2013 a Legii nr. 61/2013 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, proces legislativ inițiat în anul 2010, a fost asigurată transpunerea corectă a Directivei 2000/43/CE doar în ceea ce privește sarcina probei;
 - faptul că parcurgerea unui proces legislativ pentru transpunerea corectă a celorlalte aspecte semnalate de către Comisia Europeană ar însemna o perioadă mare de timp, ceea ce ar duce la depășirea termenului asumat de către autoritățile române în fața Comisiei Europene;
 - faptul că orice întârziere a autorităților române în transpunerea Directivei 2000/43/CE poate conduce la posibilitatea elaborării din partea Comisiei Europene a avizului motivat ce poate declanșa faza contencioasă prin sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de stat membru;
 - riscul angajării răspunderii României pentru încălcarea obligațiilor de a transpune Directiva 2000/43/CE și Directiva 2000/78/CE, ce poate avea ca rezultate plata unei sume forfetare, precum și a unor penalități cu titlu cominatoriu”

c) astfel, prin aplicarea sancțiunilor prea mici de către C.N.C.D., România riscă sancțiuni aspre pentru neimplementarea directivelor Uniunii Europene în domeniul combaterii discriminării;

d) discriminarea etnică trebuie să fie considerată ca fiind o faptă extrem de gravă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin soluțiile pronunțate (ex. **Moldovan și alții împotriva României nr. 2** din 12.07.2005) arată că acest tip de discriminare este atât de grav, încât reprezintă tratament degradant în sensul art. 3 al **Convenției europene a drepturilor omului**;

e) textul a putut fi accesat de un număr mare de cititori;

f) textul a provocat comentarii rasiste;

g) textul postat nu a fost șters când au apărut comentarii rasiste, dar reclamantul a solicitat cititorilor să se abțină de la astfel de comentarii;

h) fapta a fost comisă de o persoană cu importante funcții (primar), care a depus un jurământ în sensul respectării drepturilor cetățenilor, totodată care reprezintă un model pentru comunitatea locală; mai mult, în calitate de primar, ar avea obligația să impună plata taxelor și impozitelor locale pentru toți cetățenii localității, nu să formuleze mesaje de „încurajare” pentru o parte a populației, pe criteriul etnic, să probeze în public (ceea ce nu este o metodă legală) plata taxelor și impozitelor.

Opinie separată exprimată de Bertzi Theodora și Stanciu Claudia Sorina:

În dezacord cu opinia majoritară, apreciem că declarațiile ce fac obiectul petiției supuse analizei Colegiului director se încadrează în limitele libertății de exprimare, neimpunându-se limitarea acestui drept prin ingerința statului.

Potentul apreciază ca fiind discriminatorie postarea părții reclamate, pe o rețea de socializare, intitulat „Modernizarea țiganilor” *Tocmai am văzut pe un post național de televiziune un reportaj privind manifestările epatatoare ale țiganilor, Se spunea, In reportaj -in opinia mea: pe buna dreptate- ca noțiunile cele mai dragi țiganilor sunt cele de "mare" si "mult". Asta in timp ce in background^ se auzea un cântec in care se spunea ca 'țigani s-au modernizat'⁵. Ei bine, dupa ce le-am cerut țiganilor sa arate ca "s-au modernizat" inlaturandu-si turnulețele si alte elemente kitschoase de pe clădiri -e adevărat, fara succes pana acum, dar eu inca aştept ca cineva .sa spargă ghiata, le fac acum propunerea ca in loc sa arate cat! dinți din aur au, cati galbeni, cati cocosel, cate ghiuluri, ce mașini, etc, etc, sa se laude prezentând In fotocopie adeverința cu sumele plătite ca taxe si impozite, mărita proporțional cu valoarea acestora. Eu ie promit ca adeverința in original le va fi eliberata cu maxima celeritate. Sper ca sunteți de acord cu mine ca asa ceva chiar ar fi o dovada de "modernizare"! Daca agreeți ideea, clicuiti "Like", Altfel, postați textul "Disfike".*

Având în vedere unele comentarii apreciate ca nepotrivite de autorul afirmației aceasta vine și completează a doua zi, 13.02.2014.

„Oameni buni, Vă rog să nu abordați lucrurile de pe poziții rasiste pentru că ar fi în total dezacord cu intervenția mea. Să fie clar: eu nu-i disprețuiesc pe țigani, ci, dimpotrivă, mă străduiesc să contribui la îmbunătățirea condițiilor lor de viață și la emanciparea lor, respectiv la integrarea în societate, ca singure soluții la problema conexă lor, problemă pe care nu avem voie să o ignorăm. Astfel, am pregătit un proiect de reabilitare și modernizare a cartierului timișorean Kunz, locuit preponderent de țigani, proiect care, pus în operă va schimba radical viața acestor oameni. Ce-am vrut eu prin postarea de mai sus_ Am vrut să-i ironizez pe țigani super bogați, cu averi suspecte care plătesc taxe și impozite disproporționat de mici în raport cu averile pe care le au și implicit în raport cu veniturile pe care dobândirea și întreținerea unor asemenea averi le presupun. Și evident, am vrut asta nu pentru că sunt țigani, ci pentru că au năravurile pe care le-am menționat! Și apropo de folosirea de către mine a termenului țigan: eu nu pun nimic peiorativ în acest termen pe care ei înșiși îl folosesc, atâta tot că sunt

tradiționalist. Dacă pentru unii asta e o problemă, atunci îi rog să citească peste tot rrom în loc de țigan.”

Petentul apreciază ca fiind discriminatorie susținerea părții reclamate pe motivul că ar asocia o întreagă etnie cu neplata impozitelor către stat.

În soluționarea prezentei petiții apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1), art. 2 alin. (8) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

Apreciem că în acest caz nu s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, nu se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit, respectiv a unei sancțiuni contravenționale. Spre deosebire de opinia majoritară, **va fi avută în vedere întreaga declarație a reclamatului.**

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),

- **să urmărească un scop legitim,**

- **să fie necesară într-o societate democratică** (în acest caz analiza vizează dacă declarația conține elemente de incitare la ură rasială și crearea unei atmosfere ostile, umilitoare și degradante la adresa minorității rome, faptă ce impune protecția demnității umane a cetățenilor vizați) și

- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Prima cerință, cea a **existenței unei prevederi legale** care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare, este îndeplinită de art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că acest text de lege trebuie coroborat cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Petentul consideră că prin astfel de exprimări din partea unui demnitar al statului se aduce atingere demnității umane a cetățenilor români aparținând comunității rome prin stigmatizarea, crearea unei atmosfere ostile, degradante și umilitoare la adresa acestora. Din solicitarea petentului reiese că **scopul legitim urmărit** de o eventuală ingerință a statului prin constatarea și sancționarea declarației reclamatului, ca fiind o faptă de discriminare este protecția demnității umane a cetățenilor aparținând minorității rome. Considerăm că protecția cetățenilor aparținând minorității rome constituie un scop legitim fiind necesar a

analiza **dacă declarația în speță încalcă dreptul la demnitate sau se încadrează în limitele libertății de exprimare.**

Necesitatea ingerinței

În acest demers, analizăm dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.**

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

În scopul de a determina dacă declarația în cauză constituie un act de instigare la ură, vom examina următoarele: **obiectivul urmărit de reclamat, conținutul declarației, contextul în care a avut loc și rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei autosesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectivul urmărit de reclamat, conținutul declarației, contextul în care a avut loc și rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Obiectivul urmărit de reclamat

Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii rasiste sau a urmărit să informeze publicul asupra unui subiect de interes public (vezi *Jersild v. Denmark*, par. 33)? Raportat la speță, ne aflăm în situația în care reclamatul a comentat în spațiul public un reportaj difuzat de o televiziune națională, reportaj în care se arata faptul că *noțiunile cele mai dragi țiganilor sunt cele de "mare" și "mult". Asta în timp ce în background se auzea un cântec în care se spunea ca 'țiganii s-au modernizat'*.

Reclamatul arată faptul că aspectele surprinse în reportaj sunt corecte. Partea reclamată continuă apreciind faptul că ar fi mai util să se mândrească, nu cu bijuterii ori cu locuințe de mari dimensiuni ori cu autoturisme scumpe, ci cu adevărul din care să reiasă faptul că și-au plătit taxele și impozitele, apreciind că un astfel de demers ar constitui o dovadă de „modernizare”.

Partea reclamată nu a urmărit să disemineze opinii rasiste, ci a exprimat un punct de vedere cu privire la un subiect de interes public. Sub acest aspect, în speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare neputând fi reținută o intenție de diseminare a unor atitudini rasiste, împotriva **cetățenilor aparținând minorităților rome.**

De altfel, chiar reclamatul a solicitat persoanelor care au postat comentarii să nu abordeze lucrurile de pe poziții rasiste, reclamatul arătând faptul că nu disprețuiește pe nimeni pe baza unor criterii etnice ci, dimpotrivă, se străduiește să contribuie la îmbunătățirea condițiilor lor de viață arătând faptul că, în calitatea sa de edil, a purces la modernizarea cartierului Kunz.

Reclamatul subliniază faptul că nu s-a referit la o întreagă etnie și nici măcar la întreaga populație a orașului Timișoara, ori a unui cartier anume, referirile făcute având legătură doar cu acei etnici cu averi impresionante, care plătesc taxe disproporționat de mici.

Cu privire la folosirea termenului de țigan, reclamatul apreciază faptul că este tradiționalist iar termenul folosit există și în Dicționarul explicativ al limbii române, apreciind faptul că este un cuvânt ce aparține limbii române și nu a fost folosit în termeni peiorativi.

Conținutul declarației

Potrivit conținutului ei, declarația este una politică, o poziție într-un subiect de interes public și anume situația unei părți a minorității rome, ce deține o multitudine de bunuri, fiind creată o discrepanță majoră față de restul minorității rome pentru care se fac eforturi susținute de integrare, pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și acordarea de șanse egale în materia educației, a sănătății și a locurilor de muncă.

În aceste condiții, reclamatul lansează o propunere pentru acea parte a comunității de romi de a se mândri, nu cu dimensiunea bunurilor posedate, ci cu faptul că sunt plătitori de taxe și impozite.

Reclamatul, în calitatea sa de primar al Timișoarei, unul dintre orașele mari ale țării, pune în discuție un subiect de interes general pentru societatea din România și face aprecieri personale cu privire la acestea.

Constatăm că în declarația supusă analizei nu există o generalizare de la un caz particular la întreaga comunitate a cetățenilor români aparținând etniei rome, ci doar cu privire la o parte (mulți) din grupul romilor identificați de reclamat ca fiind înstăriți.

Declarația nu atinge o limită prin care să se încalce un alt drept fundamental **într-o măsură atât de gravă**, încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.

De asemenea, **nu există niciun element de incitare** împotriva cetățenilor români aparținând minorității rome (a se vedea lipsa elementului de incitare în testul limitei libertății de exprimare în Surek și Ozdemri vs. Turcia, Karatas vs. Turcia, Oberschlick-Austria și Nilse – Johnsen vs. Norvegia – CEDO).

Contextul în care a avut loc declarația

Declarația a survenit în contextul existenței unei dezbateri publice cu privire la modul în care anumite persoane de etnie romă își etalează posesiunile, reclamatul lansând propunerea de a se evidenția nu prin ornamente ci prin dovada plăților datorate statului.

Chiar dacă ar putea fi considerată ca fiind jignitoare și discriminatorie, reclamatul a îndemnat doar la exercitarea unei obligații legale, obligație ce trebuie îndeplinită de către fiecare dintre cetățeni, indiferent de starea materială, de etnie, gen ori religie.

Rolul în societate a persoanei, autor al afirmației

Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului declarației supusă controlului este determinantă. În cazul de față analizăm edilul unuia dintre orașele mari ale țării. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, fiind ales primar al Timișoarei, membru al unui

partid politic. Acest rol al reclamatului are importanță din perspectiva caracterului fundamental **jocului liber al dezbaterii politice într-o societate democratică.**

Libertatea de exprimare este prețioasă pentru orice persoană dar în mod deosebit **are un caracter indispensabil pentru persoanele alese în funcții de demnitate publică, pentru partidele politice și pentru membrii acestora,** deoarece ei reprezintă pe ce care le dau votul, răspund preocupărilor acestora și le apără interesele (a se vedea Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentată și adnotată, vol. I, pag. 750, pct. 66). Îngerința în limitele libertății de exprimare a unei persoane aflate în funcție de demnitate publică impune o aplicare strictă din partea statului.

Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se "hrănește" din libertatea de exprimare**". (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este un politician, persoană în funcție de demnitate publică.

Totuși, este esențial pentru politicieni ca atunci când se exprimă în public să evite comentarii care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței (Ferret v. Belgium (no. 1561/07 din 16 iul. 2009).

Proportionalitatea măsurii adoptate de opinia majoritară în raport cu scopul urmărit

Declarația părții reclamante a generat o dezbatere publică, o serie de reacții de aprobare și de dezacord. **Or, tocmai astfel de dezbateri publice contribuie la progresul unei societăți, la demontarea stereotipurilor negative față de o minoritate, desigur cu condiția de a nu exista elemente de incitare la ură și violență.**

Soluția adoptată de opinia majoritară nu este proporțională cu scopul urmărit, prevenirea și combaterea stereotipurilor negative la adresa comunităților de romi. În speță, prin ingerința statului în exercițiul libertății de exprimare se limitează posibilitatea pentru viitor, a unei dezbateri publice pe subiectul minorității romilor, proces în cadrul căruia pot fi puse în "lumină,, și "demolate,, credințele și prejudecățile negative față de o minoritate națională.

Concluzii

Faptele sesizate nu depășesc limitele libertății de exprimare. Reclamatul a pus în dezbatere un subiect de interes general, cel al situației minorității romilor. Acest subiect prezintă un interes major pentru România și Uniunea Europeană. Dezbaterea subiectului și identificarea soluțiilor sunt extrem de dificile și pot fi stânjenitoare.

Chiar dacă reclamatul generalizează de la un caz particular la un grup de persoane, constatăm că această generalizare nu se referă la toți cetățenii români de etnie romă. Această generalizare este o stereotipizare negativă care comportă elementele unei prejudecăți. Declarația reprezintă un punct de vedere rezultat dintr-o experiență personală a părții reclamante care nu conține elemente exprese de incitare la ură pe criteriul libertății de conștiință.

Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. **O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul libertății de conștiință.**

Reiterăm faptul că este esențial pentru demnitari și politicieni ca atunci când se exprimă în public să manifeste o responsabilitate corespunzătoare funcției de demnitate publică pe care o dețin și să evite comentarii care pot răspândii și conduce la creșterea intoleranței.

Constatăm că nu există niciun element de incitare împotriva persoanelor aparținând comunității minorității rrom, nu suntem în prezența **unui “pericol evident și prezent”** (clear and present danger), existând posibilitatea de reacție publică la adresa declarațiilor părții reclamate iar dezbateră publică generată a fost în măsură să contracareze pozițiile publice ale reclamatului.

Pentru considerentele de mai sus, având în vedere **obiectivul urmărit de reclamat, conținutul declarației, contextul în care a avut loc, conținutul declarației, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației**, în dezacord cu opinia majoritară, constatăm că în speță „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, cu modificările ulterioare, cu 6 voturi pentru și 2 împotriva ale membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele prezentate de petent reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate al persoanelor aparținând comunității de romi, conform art. 2 alin. 1 și art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**;
2. Aplicarea amenzii contravenționale în valoare de 2000 lei față de N.R., primarul municipiului Timișoara;
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților și Direcției Generale a Finanțelor Publice a Județului Timiș pentru plata amenzii.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: Amenda se va achita la Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Timiș, dovada plății se va trimite către C.N.C.D. în termen de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii. În caz contrar C.N.C.D. va lua măsurile legale necesare.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BERTZI THEODORA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

PANFILE ANAMARIA – Membru

STANCIU CLAUDIA SORINA – Membru

VASILE ALEXANDRU VASILE – Membru

Data redactării: 19.06.2014

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

Red.: Haller István (Opinia majoritară)

Băloiu Raluca (Opinia separată)